
Svenskt
Vatten

M156

Meddelande
2025
Oktober

Skyltning om vatten- skyddsområde

Svenskt Vatten

Svenskt Vatten AB

POSTADRESS BOX 14057, 167 14 Bromma

BESÖKSADRESS Gustavslundsvägen 12, 167 51 Bromma

TELEFON 08-506 002 00

E-MAIL svensktvatten@svensktvatten.se

www.svensktvatten.se

Förord

1999 tog Naturvårdsverket tillsammans med ett antal myndigheter och organisationer fram en informationsbroschyr om utmärkning av vattenskyddsområde. Informationen har genom åren varit mycket uppskattad och använd av Svenskt Vattens medlemmar. Det har funnits ett stort behov av uppdatering av informationen då både lagstiftning och vägledningsansvar har ändrats.

Med anledning av detta har Svenskt Vatten tillsammans med Trafikverket, Transportstyrelsen, Sveriges Kommuner och Regioner, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Havs- och vattenmyndigheten tagit fram denna uppdaterade information. Tack till följande personer som bidragit till informationen:

Caroline Carlsson, Matti Envall och Björn Sundqvist – Trafikverket

Mats Hörström – Transportstyrelsen

Emilia Norlin – Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Alexander Karbassi och Germund Persson – Sveriges Kommuner och Regioner

Margareta Lundin Unger – Havs- och vattenmyndigheten

Maria Holmgren – Svenskt Vatten

Svenskt Vatten vill också rikta ett stort tack till följande personer som deltagit i referensgruppen och hjälpt till att utforma denna information:

Carola Lindeberg – Sveriges Geologiska Undersökning

Helene Ejhed – Norrvatten

Frida Ekman – Stockholm Vatten och Avfall

Annika Håkansson – Vatten och Miljö i Väst

Johan Stenholm – Lidköping miljö och teknik

Ida Roos – Mariestads kommun

Per Lingensjö – Härnösand Energi och Miljö

Ann Rane – Mölndals stad

Projektledare:

Sandra Strandh – Svenskt Vatten

Svenskt Vatten

Oktober 2025

Innehåll

Förord	2
1 Inledning	4
2 Att tänka på vid skyltning längs vägar, till sjöss och andra kommunikationsleder	5
2.1 Skyltning av gräns till vattenskyddsområde.....	6
2.2 Skyltning längs sträcka inom vattenskyddsområde	6
3 Ansvar för uppsättning av skyltar.....	9
3.1 Tillstånd för uppsättning av skyltar	9
4 Underhåll av skyltar	10

1 Inledning

För vår dricksvattenförsörjning behöver viktiga dricksvattentäkter skyddas. Det kan handla om grund- och ytvattentäkter samt täkter för konstgjord grundvattenbildning genom infiltration. Skyddet består av att vattenskyddsområden fastställs. Ett vattenskyddsområde är ett formellt områdesskydd som avgränsas geografiskt med tillhörande föreskrifter med syfte att skydda råvattnet och minska riskerna för föroreningar.

Skyltning av vattenskyddsområden är ett led i arbetet att skydda råvattnet och syftar till att förhindra olämpliga aktiviteter inom området och uppmärksamma alla om behovet av extra vaksamhet mot förorening av vattnet, exempelvis i samband med transporter på land och till sjöss.

Nyttan med skyltning av vattenskyddsområden är att:

- snabbt och enkelt informera om vattenskyddsområdets existens,
- öka möjligheterna för att lämpliga åtgärder vidtas vid sanering efter olycka, och
- ge viktig information till de personer som utför arbeten inom vattenskyddsområdet.

Det är länsstyrelsen eller kommunen som fattar beslut om att inrätta ett vattenskyddsområde samt de föreskrifter som behövs. Föreskrifterna får även ange att skyltar ska sättas upp och att mark får tas i anspråk för det (7 kap. 21–22 §§ miljöbalken (1998:808)). Svenskt Vatten rekommenderar att föreskrifterna inkluderar bestämmelser om skyltning.

Föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett vattenskyddsområde och om ordningen i övrigt inom området får meddelas (7 kap. 30 § miljöbalken). Om det behövs för att hindra att olägenheter för människors hälsa uppkommer, får kommunen dessutom meddela föreskrifter om skydd för ytvattentäkter och enskilda grundvattentäkter (40 § punkten 5 förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd).

2 Att tänka på vid skyltning längs vägar, till sjöss och andra kommunikationsleder

För att trafikanter ska känna igen skyltar som informerar om vattenskyddsområden är det viktigt att skyltningen är enhetlig i hela landet, både när det gäller utformning och innehåll samt skyltarnas placering.

Större skyltar kan sättas upp vid infart till och vid utfart från vattenskyddsområdet. Dessutom kan hela eller delar av sträckan med jämna mellanrum förse med mindre skyltar som ger detaljerad information om vilka åtgärder som bör vidtas vid en olycka eller vid arbete inom området. Exempelvis kan det på skyltar anges "Innan arbete påbörjas som kan påverka markens ytskikt, ring (telefonnummer)" eller "Vid olycka, ring 112". Det är viktigt att vid denna typ av information ange kontaktuppgifter som är beständiga över tid, det vill säga inte till en enskild person utan snarare till en funktion.

Observera att stolpar inte får sättas så att de förstör ytskiktets tätning i vägens sidoområde. Stolparnas material och dimension får inte innebära att de utgör fasta hinder som kan orsaka allvarlig skada i samband med en avkörning.

Skyltarnas storlek och typsnitt bör motsvara de krav som gäller för lokaliseringsmärken enligt vägmärkesförordningen (2007:90) och utföras med blå versalgemen text och bård på gul botten. Slutskylten vid utfarten från området har grå text på gul botten och överstrykes med fyra sneda blå streck. Exempel på dessa skyltar finns i figur 1 och 2. Skylten kan vara reflekterande eller belyst. Färgerna som används på skyltarna samt retroreflexmaterialet bör utföras enligt SS EN 12899-1:2007 Vägutrustning – Permanenta vägmärken – Del 1: Fasta vägmärken.

Figur 1

Exempel på skylt vid infart till vattenskyddsområde, med tillägg för sträckans längd.

Figur 2

Exempel på skylt vid utfart från vattenskyddsområde.

2.1 Skyltning av gräns till vattenskyddsområde

Skyltarna bör sättas upp vid in- och utfart till vattenskyddsområdet, med kortfattad och allmän upplysning till passerande trafikanter. Svenskt Vatten anser att skyltarna ska sättas upp där de fyller funktionen att informera trafikanter, vilket oftast är vid in- och utfart till vattenskyddsområdet. Dessa skyltar är främst avsedda för förare av fordon.

En skylt vid infart till vattenskyddsområde kan ha upplysning om sträckans längd (se figur 1). Texten anges normalt även på engelska, men kan ersättas eller kompletteras med det språk som är lämpligt med hänsyn till förekommande trafik.

I de fall flera olika vattenskyddsområden angränsar till varandra bör huvudmännen tillsammans fundera över var skyltar lämpligen sätts upp. Det viktigaste att känna till för trafikanter är att man befinner sig i ett vattenskyddsområde, varför det kanske inte alltid är nödvändigt att sätta upp skyltar vid start och slut för respektive område. Dessa frågeställningar bör diskuteras i samverkan mellan huvudmännen för att hitta en lösning som båda parter tycker är lämplig.

2.1.1 Skyltning till sjöss

Vid skyltar som etableras till sjöss ska skyltning vid behov kompletteras med sjösäkerhetsanordning (TSFS 2017:66) och/eller sjövägmärke (TSFS 2019:12) i enlighet med Transportstyrelsens regelverk gällande utmärkning till sjöss. Syftet med detta är att förebygga överträdelser i vattenskyddsområdet.

För de vattenskyddsområden som finns belägna i officiella sjökort utgivna av Sjöfartsverket ska Ufs redaktion (Underrättelser för sjöfarande) hos Sjöfartsverket kontaktas för införande av relevant information i aktuellt sjökort. Det kan exempelvis handla om vattenskyddsområdets utbredning.

2.1.2 Skyltning vid järnväg

Skyltar med information om vattenskyddsområde behöver inte sättas upp vid järnvägar. Information om att man befinner sig i ett vattenskyddsområde längs järnvägen förmedlas bäst genom relevanta aktörer som exempelvis räddningstjänsten genom GIS-system. Tågförarna informeras även om vattenskyddsområden via trafikcentralen.

2.2 Skyltning längs sträcka inom vattenskyddsområde

Längs vägar kan skyltar placeras med cirka 100 meters mellanrum. Placeringen förskjuts mellan vägens båda sidor, så att det blir cirka 50 meter mellan varje skylt. Skyltarna placeras med framsidan vänd mot vägbanan och på ett sådant avstånd att den är läsbar från vägbanan. Dessa skyltar har måtten 379 millimeter (bredd) 200 millimeter (höjd). Ett exempel på information vid skyltning längs sträcka finns i figur 3.

Figur 3

Exempel på skylt längs vägsträcka.

Skyltarna längs vattenskyddsområdet behöver inte vara retroreflekterande. På skyltar utan retroreflektion är färgkoderna:

Mörkblå

RGB: 0, 46, 95

CMYK: 100, 68, 0, 54

Gul

RGB: 225, 211, 0

CMYK: 0, 16, 100, 0

Ljusgrå

RGB: 161, 165, 167

CMYK: 5, 0, 0, 45

Kännedom om vägsträckan och anslutande vägar är viktig för att avgöra var skyltar bör placeras inom vattenskyddsområdet samt med vilka avstånd. För kortare vägsträckor kan det räcka med en skylt vid infart till vattenskyddsområdet och en skylt vid utfart. Denna bedömning bör huvudmannen göra med hänsyn till kännedom om de olika vägsträckorna samt vattenskyddsområdets storlek.

För uppsättning i anslutning till farled eller vid sjötrafikstråk, kontakta Transportstyrelsen för samråd.

2.2.1 Information på rastplatser, parkeringar, bryggor och liknande

Information i form av exempelvis mindre skyltar, pappersblad och liknande bör också sättas upp på rastplatser, parkeringsfickor, bryggor och liknande. Huvudmannen och räddningstjänsten kan komma överens om eventuell individuell märkning av anslagen så att en olycka snabbt kan lokaliseras.

Storleken på informationsbladen väljs med hänsyn till textens omfattning och storlek. Texten utförs med blå färg på gul botten. Teckenstorleken anpassas till läsavståndet.

Det kan också vara bra att fundera över om information om vattenskyddsområdet bör lämnas på andra platser inom vattenskyddsområdet. Det kan exempelvis handla om information vid båtklubbar, vandrings- eller skoterleder och liknande. Informationen bör bland annat omfatta relevant innehåll i föreskrifterna till vattenskyddsområdet så att det blir tydligt för besökare vad som gäller inom området.

För att öka medvetenheten om vattenskyddsområdet inom en kommun kan det, utöver skyltar och annan information, vara värdefullt att genomföra informationskampanjer riktat till allmänheten och verksamheter. Det är i dessa fall viktigt att informera om vad ett vattenskyddsområde är och vad de innebär för de som bor och verkar inom området för att skapa förståelse och medvetenhet.

3 Ansvar för uppsättning av skyltar

Svenskt Vatten anser att huvudmannen för vattentäkten, vilket normalt är kommunen eller ett kommunalt bolag, bör se till att nödvändiga föreskrifter om skyltning av vattenskyddsområdet finns och att området skyltas på ett lämpligt sätt. Föreskrifter om skyltning inom vattenskyddsområdet bör ske i beslutet om inrättande av vattenskyddsområde. Även om huvudmannen tar initiativ till och ansvarar för att sätta upp skyltar, kan det i praktiken innebära att väghållaren utför arbetet med att sätta upp skyltar.

Svenskt Vatten rekommenderar dialog med tillsynsmyndigheten i planeringsarbetet att sätta upp skyltar. Den myndighet som beslutar om vattenskyddsområde är också operativ tillsynsmyndighet om inget annat beslutas.

3.1 Tillstånd för uppsättning av skyltar

För uppsättning av skylt inom vägområde till allmän väg krävs tillstånd av väghållningsmyndigheten enligt 43 § väglagen. Utanför vägområdet och ytterligare 50 meter krävs, enligt 46 § väglagen, i stället länsstyrelsens tillstånd för uppsättning av skylt. Vägområdet är det område som enligt lagakraftvunnen vägplan får användas för väg och väganordningar. Vägområdets avgränsning justeras slutligen till det område som verkligen tagits i anspråk.

Tillstånd kan också krävas enligt 6 § lag (1998:814) med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning.

3.1.1 Krav enligt plan- och bygglagen

Genom nya regler i plan- och bygglagen (2010:900) avskaffas generell lovplikt för skyltar. Däremot kan skyltar i vissa fall omfattas av bygglov.

Skyltar omfattas av definitionen "byggnadsverk" i plan- och bygglagen. Därmed kan skyltar i viss utsträckning regleras i detaljplan och områdesbestämmelser (4 kap. 16 och 42 §§ plan- och bygglagen). Skyltar som inte omfattas av krav på lov ska vara förenliga med detaljplan och områdesbestämmelser (10 kap. 2 § plan- och bygglagen).

3.1.2 Kontakt med Transportstyrelsen

Transportstyrelsen ska kontaktas för att undersöka om planerad uppsättning av skylt kräver tillstånd av myndigheten eller om den kan uppfattas som vilseledande för sjöfarare enligt 3 kap. 2 och 4 §§ sjötrafikförordningen (1986:300).

3.1.3 Skyltar som sätts upp på annans mark

Om föreskrifterna till vattenskyddsområdet anger att skyltar ska sättas upp inom området räcker det med att markägaren informeras innan skyltarna sätts upp. Om det inte är reglerat att skyltar ska sättas upp och att annans mark behöver tas i anspråk för detta, behöver det finnas en överenskommelse med markägaren eller annan motsvarande rättighet. Ett alternativ kan vara att uppdatera föreskrifterna så att behövliga skyltar får sättas upp.

4 Underhåll av skyltar

En underhållsplan för varje vattenskyddsområde bör upprättas hos huvudmannen för de skyltar som sätts upp inom området. Planen bör uppdateras när nya skyltar tillkommer eller gamla tas bort.

En rekommendation är att skyltarna ses över en gång per år och då inspekteras på plats för att avgöra:

- Är skylten hel?
- Är skylten ren?
- Är skylten fri från växtlighet som skymmer sikten?
- Fungerar reflexen?
- Står skylten stadigt?

Om svaret på någon av frågorna ovan är nej behöver åtgärder vidtas för att säkerställa synlighet och funktionalitet.

Tänk även på att anslag som sätts upp på andra ställen än längs vägar, som exempelvis vid båtklubbar, längs vandringsleder och liknande också kan behöva ses över med jämna mellanrum.

Svenskt Vatten

Svenskt Vatten AB

POSTADRESS BOX 14057, 167 14 Bromma

BESÖKSADRESS Gustavslundsvägen 12, 167 51 Bromma

TELEFON 08-506 002 00

E-MAIL svensktvatten@svensktvatten.se

www.svensktvatten.se